

Çevre ve Ormanlık HUKUKU

Yrd.Doç.Dr. Yaşar Selman GÜLTEKİN

<http://akademik.duzce.edu.tr/selmangultekin>

Ders İçeriği;

• Ders Kapsamında;

A. Genel Hukuk Bilgileri:

- Hukukun kaynakları, amaçları, fonksiyonları ve tanımı
- Hukuk Devleti kavramı, hukuksal yaptırım türleri
- Kanunlar ve Kanunlaşma Süreci
- Milletler Arası Anlaşmalar
- Devletin temel yapısı, organları, bunlar arasındaki ilişkiler
- Hukuk Kurallarının Uygulanması
- Hukukun Kollara Bölünüşü ve bu kollarn işlevleri

Ders İçeriği;

• Ders Kapsamında;

B. Ormanlık Hukuku:

- Ormanın Hukuki tanımı, orman sayılan yerler,
- Orman mülkiyeti - kadastrosu ve 2/B uygulamaları
- Ormanlardan izin-irtifak
- Orman suçları ve takibi
- Orman suçlarında tazminat ve ağaçlandırma bedeli
- Orman sayılmayan yerlerdeki ağaçlardan yararlanma
- Ormanlıkta bilirkişilik

TOPLUM HAYATI VE BU HAYATI DÜZENLEYEN KURALLAR;

- İnsan sosyal bir varlık olup, toplum içinde, toplu olarak yaşamak zorunluluğu hisseder.
- Toplu yaşama isteğinin; bir taraftan tinsel (iç güdüsel) yaratılış gereği olduğu, diğer yünden de sosyal ve bireysel çıkarların gerçekleştirilmesi amacı taşıdığı ilk çağlardan beri kabul edilmektedir.
- Aristo, insanın toplum dışında, tek başına yaşayabilmesinin mümkün olmadığını, böyle bir varlığın ya "tanrı" veya "canavar" olabileceğini bildirmektedir.
- Devletin temel amacı "mümkün olan en fazla sayıda insanı mutlu yaşatmaktır".
- Birlikte yaşayan insan toplumu; kadın, erkek, ana-çocuk, çalışan-işveren, yöneten-yönetilen gibi çeşitli bireylerden oluşur.

TOPLUM HAYATI VE BU HAYATI DÜZENLEYEN KURALLAR;

- Toplu olarak yaşamak zorunda olan insan, sürekli olarak diğer insanlarla ilişki halindedir. Bu ilişkilerin toplum içindeki bireyleri mutlu edecek şekilde sürdürülebilmesi için birtakım kurallara ihtiyaç duyulmaktadır.
- Genel itibarıyla "Toplumsal davranış kuralları" olarak nitelendirilebilecek bu kurallar önceleri, dini inanç, gelenek, görenek olarak kabul edilen bir yaşam tarzı, toplum ruhu olarak nitelendirilmektedir.
- Toplum yaşamında manevi ve maddesel etkilerin birlikte rol oynamaktadır.

TOPLUM HAYATI VE BU HAYATI DÜZENLEYEN KURALLAR;

- Toplumsal kurallar bireylerin hareket serbestisini kısıtlarlar.
- Bu kurallar ne ölçüde etkili uygulanır ise, kişiler de bu kurallara o ölçüde uymak zorunda kalırlar.
- Yine, konulan kısıtlar ve kurallar ne ölçüde iyi ayarlanır ise, o ölçüde toplum yararına olacaklardır.
- Kuralların toplumsal istek ve beklentileri karşılama niteliği kurallara uymada da önemli etkiye sahiptir.

Toplum hayatını düzenleyen kuralları;

- I. Din Kuralları,
- II. Ahlak Kuralları,
- III. Görgü (örf, adet) Kuralları,
- IV. Hukuk Kuralları,

I. Din Kuralları,

- Dinler, özellikle semavi dinler farklı da olsalar, temel insanî değerler ve ana eylem ilkelerinde büyük ölçüde ortaklıklar.
- İnsan hayatına değer vermek, aileyi kutsamak, yalan söylememek, hırsızlık yapmamak, dürüst olmak, emanete hıyanet etmemek gibi ilkeler hemen bütün dinlerde ortaklıklar.
- Bir dine mensup olan insanların oluşturduğu toplumlarda, insanların o dine sahip olduklarını bilmek, yukarıdaki ilkelerle uygun hareket edecekleri hususunda bizde bir inanç ve güven yaratır.
- İlişkilerimizi bu güven ortamında geliştirebiliriz.
- Din Kuralları "dünyevi" ve "uhrevi" olmak üzere iki kategoride değerlendirilebilir.

I. Din Kuralları,

- Dinin yaptırımları esas itibarıyla uhrevidir, yani öteki dünyada uygulanacaktır. Dünyevi kurallar ise çoğunlukla devlet otoritesi tarafından yaptırıma konu edilmezler.
- Uhrevi kurallar "Günahkar olma" ve "öteki dünyada ön görülmüş cezaya çarptırılma" şeklinde ortaya çıkar.
- Toplumun bütün üyelerinin, öte dünyaya ait yaptırımlarla bu dünyadaki eylemlerini düzene sokacak kadar sağlam inançlı, dindar olduklarını, sırf Allah korkusu ile bu ilkelere bağlı olarak yaşadıklarını kabul etmek zordur ve hayat tecrübeleri de bunu böyle olmadığını göstermektedir.
- Eğer toplumun bütün fertleri o ölçüde dindar olabilsediler, ahlak ve hukuk, hiçbir ilâve yaptırımı içermeyen, sadece bilgi veren ve yol gösteren kurallar manzumesi olarak kalırdı ve toplum için de bu yeterli olurdu.
- Ancak, böyle olamadığı için, tamamlayıcı ikinci halka olarak ahlak ortaya çıkmıştır.

II. Ahlak Kuralları

- Hukukun temeli de büyük ölçüde ahlaki temeldir.
- Ahlak kuralları, belirli bir kişi, grup ya da toplumun çoğunluğu için geçerli olan değer yargılarıdır.
- **Özellikleri;**
- **a.** Ahlak kuralları, belirli bir zamanda geçerli olan değer yargılarıdır. Bugün geçerliliği olan bir ahlak kuralı, önemini zamanla kaybedebilir ve hatta değersiz olabilir.
- **b.** Ahlak kuralları, belirli bir yerde geçerli olan değer yargılarıdır. Herkes için genel geçerliliğe sahip ahlaki kurallar olmadığı gibi, her yerde genel geçerliliğe sahip ahlaki kurallar da yoktur.
- **c.** Ahlak kuralları değişimi, geniş alanlarda ve uzun zaman içinde gerçekleşir.

II. Ahlak Kuralları;

- Ahlak insanlar arası ilişkilerde nasıl davranılması (ya da nasıl davranılmaması) gerektiğini gösteren "**kendiliğinden oluşmuş**" ve "**hazır**" değer yargıları sistemidir.
-
- Ahlak sadece "**uyulması beklenen kuralları**" değil, aynı zamanda "**yapılması gereken (ya da beklenen) görevleri**" de belirir.
- Bu çerçevede aileden ve tüm toplumdan bir sorumluluk beklenilmektedir.
- "Sana yapılmasını istemediğini, sende başkalarına yapma".
- "Genel bir yasa ve evrensel bir kural olmasını isteyeceğin bir maksime (kurala) göre hareket et".

II. Ahlak Kuralları;

- İyi bir toplumsal düzende, oyunun kurallarının önceden ve toplumsal uzlaşmaya dayalı olarak tespit edilmesi için önemlidir.
- **Hukuk-Ahlak Farklılıkları**
- Hukuk, dışa, düşüncenin dış görünümüne, yani davranışlara yönelik, ahlak ise iç düşünceye yöneliktir.
- Ahlak otonomdur. Yürürlük kaynağı içte (vicdan) dir. Hukuk ise heteronom, dolayısıyla yürürlük kaynağı ve sorumlu olunan makam dışta (devlet) tir.
- Hukuk normunun daha belirgin ve sade, ahlakın temelde bireysel ve kişiden kişiye ve toplumdan topluma değişen bir nitelik taşıyor ve daha karmaşık bir yapıdadır.

II. Ahlak Kuralları;

- Siyaset Ahlakı,
- Basın Ahlakı,
- Bilim Ahlakı,
- İş ahlakı,
- Meslek Ahlakı

III. Görgü Kuralları,

- Aynı çevreye mensup kişiler tarafından uyulan ve kişilerin benzerleri ile karşılaştıkları zaman takınmaları gereken davranış biçimleri belirleyen kurallardır.
- Konuşma, yeme içme usûlleri, oturuş biçimi, düğün ve benzeri törenlerde giyinme ve hareket tarzlarını gösteren kurallara görgü (muâşeret) kuralları denir.
- Bu kurallar çok değişik alanlarda ortaya çıkabilir.
- Hasta ziyaretinde bulunmak,
- yeni evlilere hediye götürmek,
- yakını ölen kişiye başsağlığı dilemek,
- karşılaşılan dostlarla selamlaşmak gibi kişinin özel hayatında, aile hayatında bu kurallar görülebileceği gibi,

III. Görgü Kuralları,

Kişinin meslek hayatında;

- İşyerine belirli bir kıyafetle gitmek,
 - açık denizde karşılaşılan ve aynı ülkenin bayrağını taşıyan iki geminin düdük çalarak birbirini selamlaması,
 - şehirler arası yolda karşılaşılan aynı şirkete ait iki yolcu otobüsünün korna çalarak veya selektör yaparak birbirini selamlamaları,
- gibi.
- Görgü kuralları sayesinde İnsanlar aynı kuralları uyarak, birbirlerine yaklaşırlar ve aralarında daha sıkı bağlar kurulur.
 - Görgülü insanlardan oluşan bir toplulukta sosyal ilişkiler daha yumuşak, daha zarif ve rahattır.

III. Görgü Kuralları,

- Görgü kuralları özellikle uluslararası ilişkilerde önemlidir.
- Örneğin devlet başkanlığı görevine gelen kişiyi diğer ülkelerin devlet başkanlarının kutlamaları, uluslararası hukukta yerleşmiş bir görgü kuralıdır.
- Diploması alanı da büyük ölçüde görgü niteliğindeki kurallar ile düzenlenmiştir.
- Farklı ülkelerden gelen misafirleri karşılama esas itibarıyla bir görgü kuralıdır.

III. Görgü Kuralları,

- a. Görgü kuralları küçük topluluklar arasında dahi farklılıklar gösterebileceği gibi, kısa zaman aralıklarında da değişime uğrayabilir.
- b. Görgü kurallarına uymamanın cebri bir müeyyidesi yoktur.
- c. Bu kurallara uymayan kişi toplumun tepkisiyle karşılaşır. Ancak bu tepki hafiftir.
- d. Görgü kurallarının ihlali toplum için yakın tehlike teşkil etmez. Onun için toplumlar bu kuralların ihlaline çok fazla duyarlılık göstermez.

IV. Hukuk Kuralları,

Hukuk;

Hayatta kişilerin birbiri ile veya toplum ile olan ilişkilerini düzenleyen ve uyulması kamu gücü ile desteklenmiş olan sosyal düzen kuralları topluluğudur.

IV. Hukuk Kuralları,

• Hukuk kurallarının Unsurları;

- A. Konu (insanların dışı vurulmuş/dış ilişkilerini düzenler)
- B. İnsan İradesidir
- C. Normatif (emir ve yasaklar)
- D. Yazılı (alenilik)
- E. Yaptırım (Devlet otoritesi)

IV. Hukuk Kuralları,

• A. Hukuk Kurallarının Konusu: İnsan Davranışı

- Hukuk kurallarının emrettiği, yahut yasakladığı veyahut izin verdiği şey, yani hukuk kurallarının konusu daima bir insan davranışdır.
- İnsan dışında varlıkların davranışlarını düzenleyen kurallar hukuk kuralı değildir.
- İnsanların hayvanlara karşı, insanların çevreye karşı, insanların bitkilere karşı, insanları tarihi eserlere karşı davranışları da hukuk tarafından düzenlenebilir.
- Bir hukuk düzeni hayvanlara kötü muamele yapılmasını, şu ya da bu tip hayvanların öldürülmesini, keza çevreye zarar verilmesini, belirli tip ağaçların kesilmesini yasaklayabilir.

IV. Hukuk Kuralları,

• B. Hukuk Kurallarının Koyucusu: İnsan İradesi

- Hukuk kurallarının içerdiği, emir, yasak, izin yine insanlar tarafından verilir.
- Diğer bir ifadeyle, hukuk kurallarının yaratıcısı beşerî iradedir.
- Kısacası hukuk kuralı, insan iradesi tarafından konulan bir şeydir.
- Bu şu anlama gelir ki, bir irade tarafından, en azından bir insan iradesi tarafından konulmayan tabii hukuk un ilkeleri birer hukuk kuralı değildirler.
- Hukuk kuralı insan iradesinin bir ürünüdür; kural kavramı irade kavramını varsayar.
- Kural koyan irade yoksa kural da yoktur.

IV. Hukuk Kuralları,

• C. Hukuk Kurallarının Normatifliği: Emir, Yasak veya İzin

- Hukuk kuralları anlam olarak her zaman bir "olması lazım gelen şeyi" ifade ederler. Hukuk kuralları,
- ya belirli bir şeyin yapılmasını emreder,
- ya belirli bir şeyin yapılmasını yasaklar,
- ya da belirli bir şeyin yapılmasına izin veya yetki verir.
- Diğer bir ifadeyle hukuk kuralları daima, emir, yasak, izin veya yetki içeren kurallardır. Bu emre, yasağa, izne, yetkiye, hukuk dilinde "olması gereken";
- hukuk kurallarının bu özelliğine "normatifik" denir.

IV. Hukuk Kuralları,

- Bu anlamda bir "olması gereken" içermeyen, yani emir vermeyen, yasak koymayan, izin veya yetki vermeyen bir önerme, normatif nitelikte değildir, dolayısıyla hukuk kuralı olamaz.
 - Örneğin,
 - "bu gün hava sıcaktır",
 - "yarın yağmur yağacak",
 - "Türkiye orman alanı 21,2 Milyon Hektardır "
 - Kentlerin yaşanabilirliğinde yapılaşma önemli etkiye sahiptir.
- gibi önermeler bir emri, bir yasağı, bir izni veya yetkiyi, kısacası bir "olması gereken" önermedikleri için, normatif nitelikte değildir;
- dolayısıyla bir hukuk kuralı olamazlar.

IV. Hukuk Kuralları,

• Bir kuralın var olabilmesi için;

- kuralı koyan,
 - kuralın muhatabı,
- olmak üzere en az iki kişi gerekir.
- Birisi emri verir, yani kuralı koyar, diğeri ise emri alır, yani kuralın muhatabıdır.
 - Emri veren bir şeyin yapılmasını/yapılmamasını ister, emri alan ise bir şey yapmalı/yapmamalıdır.
 - kuralı koyan otorite ve kuralın muhatabı olmaksızın kural olamaz.

IV. Hukuk Kuralları,

- Ayrıca, kuralın konusu olan emir hukuk düzeni tarafından yetkilendirilmiş bir emir olmalıdır.
- Bir soyguncunun silahını dayayıp sizden cüzdânınızı ona vermesini emretmesi bir "hukuk kuralı" olarak yorumlanamaz.
- Dolayısıyla, bir emrin hukuk kuralı olabilmesi için yetkili biri tarafından verilmesi gerekir.

IV. Hukuk Kuralları,

- **D. Hukuk Kurallarının Yazılı olması**
- Modern hukuk sistemlerinde, bir kanunun varlığı, resmi gazeteyle, yani hükümet adına basılan bir dergiye bakılarak ihdas edilir.
- Kurallarda alenilik (herkesin bilecek durumda olması) koşulu sağlanmış olmalıdır.
- Zira, kanunu bilmemek mazeret sayılmamaktadır.
- Vazedilmiş kuralların herkes tarafından bilindiği varsayılır.

IV. Hukuk Kuralları,

- **E. Hukuk Kurallarının Yaptırımı: Cebir**
 - Müeyyide, kuralın ihlaline bir tepki olarak gösterilen bir "cebir işlemi (*yaptırım*)"dir.
 - Cebir (zorlama, zecir) işlemiyle, yaşama son verilmesi (örneğin ölüm cezası),
 - maddî ve manevî varlığa zarar verilmesi (örneğin el-kol kesme, kırbaç cezası),
 - özgürlüğün kısıtlanması (örneğin hapis),
 - ekonomik varlığa dokunulması (örneğin para cezası, malların müsaderesi, binanın yıkılması)
- gibi bir kötülüğün, kuralı ihlal edene, **onun iradesi hilafına, gerekirse fiziki güç kullanarak** uygulanması anlatılmak istenmektedir.

IV. Hukuk Kuralları,

- **Müeyyide bir cebirdir.**
- Ancak her hangi bir cebir değil, hukuk kuralının ihlaline tepki olarak gösterilen ve hukuk düzeni tarafından öngörülen ve düzenlenen bir cebirdir.
- Yani, yalnızca hukuk düzeni tarafından yetkilendirilen kişiler ve organlar, bu düzen tarafından öngörülen usul ve koşullara uygun olarak cebir işlemlerini icra edebilirler.
- O halde, bu anlamda denilebilir ki, "cebrin icrası hukuk topluluğunun tekelindedir.
- **Hukuk kurallarını diğer beşerî davranış kurallarından ayıran unsur, kuralları cebri müeyyideye sahip olmalarıdır.**
- Cebir unsuru, nihai kriterdir.

Genel Olarak Sosyal düzen Kuralları;

	Hukuk Kuralları	Din Kuralları	Ahlâk Kuralları	Örf ve Âdet Kuralları
Normatifik	Var	Var	Var	Var
Muhatabı	İnsanlar	İnsanlar	İnsanın Kendisi	İnsanlar
Koyucusu	Devlet	İlahî İrade	İnsanın Kendisi	Toplum
Müeyyide	Cebri Nitelikte	Cehennem Azabı Çekme korkusu	Vicdan Azabı	Ayıklama, Kınama, Diğama, Dövme, Linç, vs